

Handlingsplan för en åldersvänlig stad

Innehåll

Handlingsplan för en åldersvänlig stad	1
1. Inledning	2
Andra styrdokument	3
Bakgrund	4
Ålderism.....	4
Ansvarsfördelning.....	5
Uppföljning av handlingsplanen.....	5
2. Fem utvecklingsområden	7
1. Delaktighet och inflytande	7
2. Samverkan och partnerskap	8
3. Social inkludering	10
<i>Goda förutsättningar för deltagande i aktiviteter.....</i>	<i>10</i>
<i>Stärkt hälsa och social inkludering</i>	<i>11</i>
4. Bostäder och stadsmiljö	12
<i>Tillgängliga bostäder</i>	<i>12</i>
<i>Hemlöshet</i>	<i>14</i>
<i>Anpassad stadsmiljö.....</i>	<i>14</i>
5. Kommunikation och information	15

1. Inledning

Stockholms stad ska vara en åldersvänlig stad som säkerställer att äldre personer åtnjuter samma mänskliga rättigheter som andra grupper i samhället. För att uppnå detta måste äldre invånare erbjudas möjligheter att delta i samhällslivet, vara delaktiga i beslut som påverkar deras liv och få tillgång till nödvändiga tjänster och omsorg. Eftersom de äldre är en heterogen grupp med varierande behov, resurser och förutsättningar såväl i hälsa, ekonomisk situation, kulturell bakgrund, utbildningsnivå som i livsstil, behöver staden vara väl förtrogen målgruppens olikheter.

Ett åldersvänligt samhälle är inkluderande, tillgängligt och skapar förutsättningar för att människor mår bra och känner sig trygga. Det bidrar även till ett hälsosamt åldrande, där äldre personer ges möjlighet att bibehålla fysisk, psykisk och social hälsa, känna delaktighet och ha inflytande över sina liv. I enlighet med Världshälsoorganisationens globala initiativ "Decade of Healthy Ageing" (2021–2030) främjar en åldersvänlig stad rättvisa möjligheter till god hälsa, meningsfullhet och trygghet för äldre personer – hela livet. Genom att undanröja hinder och motverka diskriminering på grund av ålder skapas förutsättningar för ett samhälle där äldre kan leva ett värdigt och aktivt liv i gemenskap med andra hela livet.

Som grundare och fullvärdig medlem av det europeiska nätverket *Age-friendly cities and communities* har Stockholms stad åtagit sig att arbeta för att uppnå en åldersvänlig stad. Åtagandet omfattar att:

- lyssna på den åldrande befolkningens behov,
- samarbeta med äldre människor och över sektorsgränserna för att skapa åldersvänliga fysiska och sociala miljöer,
- bedöma och bevaka stadens åldersvänlighet,
- dela med sig av erfarenheter, prestationer och lärdomar till andra städer och samhällen.

Stockholms stad har även åtagit sig att följa den modell som Världshälsoorganisationen (WHO) har utvecklat där ett antal områden har pekats ut som särskilt betydelsefulla för att vara en åldersvänlig stad. Handlingsplanen innehåller fem utvecklingsområden som utgår från WHO:s modell och som har anpassats till stadens förutsättningar. Dessa är:

- Delaktighet och inflytande
- Samverkan och partnerskap
- Social inkludering
- Bostäder och stadsmiljö
- Kommunikation och information

Till varje utvecklingsområde hör ett antal mål. Målen beskriver den långsiktiga förändring som eftersträvas. Målen avser att skapa en tydlig, gemensam riktning och samtidigt en flexibilitet för nämnder och bolag att utifrån sina verksamhetsområden ta fram aktiviteter för att uppnå målen. En och samma aktivitet kan bidra till uppfyllelsen av flera mål. För inspiration har WHO en global digital databas över åldersvänliga städer och praktiska exempel på aktiviteter. Nämnderna och bolag kan avgöra i vilken ordning de tar sig an de mål som berör deras verksamheter.

I samband med beslut om den förra handlingsplanen beslutades även att en revidering av planen skulle genomföras. Under 2024 fick Äldrecentrum i uppdrag att genomföra en utvärdering av implementeringen av handlingsplanen. Utvärderingen har tillsammans med workshops med representanter för stadsdelsnämndernas pensionärsråd, kommunstyrelsens pensionärsråd, samtal med andra kommuner samt enkätutskick till styrgruppen utgjort grund för revideringen av handlingsplanen som presenteras i föreliggande dokument. Styrgruppen utgörs av förvaltnings- och bolagschefer från olika stadsdelsförvaltningar, fackförvaltningar, bolag, äldreombudsmannen och representanter från stadsledningskontoret.

Andra styrdokument

Det finns flera styrdokument som tangerar handlingsplanen för en åldersvänlig stad. Stockholms stads kvalitetsprogram beskriver hur staden ska arbeta med ökad kvalitet i verksamheterna; i implementeringen av detta bör arbetet med en åldersvänlig stad vara en del. Det medför att handlingsplanen avgränsas i relation till andra handlingsplaner och program som också bidrar till att uppfylla målen om en åldersvänlig stad. Flera av dessa handlingsplaner är kopplade till MR-programmet som har stor betydelse för arbetet för en åldersvänlig stad då äldre personer också kan utsättas för rasism, kan tillhöra de nationella minoriteterna samt kan identifiera sig som kvinnor eller män. Exempel på handlingsplaner och styrdokument som bidrar till att uppfylla målen om en åldersvänlig stad är:

- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,
- Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation,
- Stockholms stads program för att motverka hemlöshet,
- Översiktsplan för Stockholms stad

- Äldreboendeplan

Bakgrund

2017 tog Äldrenämnden fram *Strategi för en äldrevänlig stad, underlag till program* i vilken bland annat kommunstyrelsens pensionärsråd och stadsdelsnämndernas pensionärsråd var delaktiga. Äldrecentrum genomförde en baslinjemätning som reflekterade äldre personers synpunkter på hur staden kan bli mer åldersvänlig. Strategin och baslinjemätningen utgjorde underlag till framtagande av handlingsplanen 2021–2024 som nu reviderats.

I december 2024 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads program för mänskliga rättigheter. Målet med programmet är att Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism. Stockholms stads arbete mot ålderism integreras i det övergripande programmet för mänskliga rättigheter, som betonar att alla invånare, oavsett ålder, har rätt att tillgodogöra sig sina grundläggande rättigheter och att staden aktivt arbetar mot diskriminering och ojämlikhet, något som tydligt kopplas till ålderismens effekter på äldres rättigheter.

Ålderism

Ålderism, diskriminering baserad på ålder, är ett utbrett och strukturellt problem både globalt och lokalt i Stockholms stad. WHO:s rapport om ålderism framhåller att denna form av diskriminering allvarligt begränsar äldre personers möjlighet att delta i arbetslivet, samhället och att få tillgång till nödvändiga tjänster.

Ett aktivt förhållningssätt som motverkar ålderism, är ett viktigt perspektiv och utgångspunkt i arbetet med en åldersvänlig stad. WHO menar att ålderism är ett hinder som påverkar hälsosamt åldrande.¹ Med ålderism avses fördomar eller stereotypa föreställningar för en människas ålder. Stereotypa föreställningar av äldre kan komma till uttryck i överdrivet negativa bilder med betoning på den skröpliga ålderdomen, eller överdrivet positiva, det synnerligen aktiva åldrandet.

WHO betonar att ålderism motverkas om det finns ett erkännande för och ett arbete som möter den stora variationen av levnadsvillkor och erfarenheter som äldre har. Ett sådant arbete behöver också aktivt identifiera missförhållanden eller hinder som i synnerhet påverkar äldres levnadsförhållanden. Arbetet behöver ta sin utgångspunkt i att olikheter är det gemensamma för äldre och att spännvidden inom gruppen äldre är betydande. Äldre personer med

sin kompetens och erfarenhet är också en värdefull resurs i arbetslivet.

Ansvarsfördelning

Alla nämnder och bolag har ansvar för att säkerställa de mänskliga rättigheterna i sina verksamheter och arbetet ska vara systematiskt och sammanhållet. *Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna* (MR-programmet) ger vägledning i arbetet.

De mänskliga rättigheterna är odelbara och ingen rättighet är viktigare än någon annan. Samtidigt är det viktigt att synliggöra och arbeta utifrån kunskapen om att individer och grupper har olika levnadsvillkor och möjligheter. Handlingsplan för en åldersvänlig stad fokuserar på att bidra till att stadens verksamheter har en gemensam målbild om att alla människor i Stockholms stad har goda möjligheter att vidhålla en god hälsa och tillgänglighet till samhället, känna välbefinnande samt möjlighet att bidra till samhället.

Handlingsplanen är stadsövergripande och berör samtliga nämnder och bolag. Arbetet med en åldersvänlig stad är således tvärsektorielt och låter sig inte sorteras in i någon enskild nämnds eller bolags verksamhet. Det innebär att samtliga nämnder och bolag ska identifiera hur de når måluppfyllelse och hur de kan samverka internt och externt i syfte att nå målsättningen om att i dag och framöver vara en åldersvänlig stad. Löpande i handlingsplanen identifieras nämnder och bolag, som har en särskild roll i förhållande till aktuellt utvecklingsområde.

Uppföljning av handlingsplanen

Nämnder och bolag ska i sina verksamhetsplaner redovisa hur de avser att bidra till att staden når målsättningarna som anges i handlingsplanen för en åldersvänlig stad genom att ange aktiviteter och/eller tillvägagångssätt. I uppföljningen ska nämnder och bolag också redovisa hur utvecklingsarbetet fortskrider med fokus på såväl framgångar som utmaningar inom respektive fokusområde.

Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp handlingsplanen. Kommunstyrelsens äldreombudsman ska i linje med den instruktion som kommunfullmäktige beslutat om, vara ett stöd för nämndernas och bolagens möjlighet att arbeta i enlighet med denna plan. Genom dialog med nämnder, bolag, pensionärsråd och civilsamhället informerar och inspirerar äldreombudsmannen att arbeta utifrån WHO:s ramverk för åldersvänliga städer och samhällen samt utifrån stadens strategi. Äldreombudsmannens rapport, som vartannat år

ska lämnas in till kommunfullmäktige, är en viktig del av uppföljningen av utvecklingsarbetet.²

Handlingsplan för en åldersvänlig stad är beslutad av kommunfullmäktige och revideras efter behov.

2. Fem utvecklingsområden

Handlingsplan för en åldersvänlig stad omfattar fem utvecklingsområden som stadens nämnder och bolag ska arbeta med för att nå måluppfyllelse. Samtliga områden tar sikte på målen i stadens budget och vad som krävs för att förverkliga dem. Varje område inleds med en ingress som beskriver de önskade effekterna för stadens utvecklingsarbete.

1. Delaktighet och inflytande

Stockholms stad bedriver ett aktivt arbete som främjar delaktighet och inflytande. Äldre är delaktiga och har inflytande i hur utvecklingsarbetet stärks och utvecklas.

Att skapa delaktighet och inflytande är grundläggande för att Stockholm ska vara en åldersvänlig stad. Genom främjande av äldres delaktighet och inflytande kan ålderism motverkas. En åldersvänlig stad säkerställer att äldre personer åtnjuter samma mänskliga rättigheter som andra grupper i samhället. Det finns många frågor som kontinuerligt behöver utvecklas i samverkan med äldre där flera lyfts i denna handlingsplan.

I staden finns flera sammanhang för att låta äldres synpunkter och erfarenheter ha betydelse för stadens arbete med att stärka och utveckla möjligheten att vara en åldersvänlig stad.

Kommunstyrelsens pensionärsråd och funktionshindersråd, likaså stadsdelsnämndernas pensionärsråd och funktionshindersråd samt facknämndernas funktionshindersråd är redan etablerade fora.

Råden bör involveras i nämndernas och bolagens utvecklingsarbete genom exempelvis tematiska dialoger som kan kopplas till genomförandet av handlingsplanen. En sådan dialog kan med fördel knyta an till det lokala utvecklingsarbete som varje stadsdelsnämndsområde bedriver.

Pensionärsråden är värdefulla kanaler, men det utesluter inte att andra former för delaktighet och inflytande kan behöva tillämpas. Enkäter, medborgardialoger, trygghetsvandringar, öppna mötesplatser och fokusgrupper är exempel på andra former och forum för att öka delaktighet och inflytande i nämndernas och bolagens utvecklingsarbete.

Råden, precis som medborgarpanelen, är självvalda och på så sätt inte representativa för hur samhället ser ut utifrån att även äldre invånare är en heterogen grupp. Det är därför viktigt att nämnder och bolag arbetar för att fånga en mångfald av åsikter.

För att förbättra dialogen mellan äldre och staden är det viktigt att skapa fler möjligheter för äldre att framföra sina synpunkter och

tillvara ta dessa. En årlig medborgardialog, både digital och fysisk, kan fungera som ett forum där äldre kan bidra med förslag och feedback om hur stadens information och kommunikation kan utvecklas. Dessutom kan referensgrupper skapas där äldre ges möjlighet att testa och ge synpunkter på digitala tjänster innan de lanseras. För att bredda dialogen och nå ut till fler äldre kan staden också samarbeta med frivilligorganisationer och föreningar, som ofta har nära kontakt med äldre och kan fungera som en brygga mellan staden och invånarna.

- Nämnder och bolag utvecklar ett åldersvänligt arbetssätt som säkerställer att olika kunskaper och erfarenheter från stadens äldre invånare tillvaratas och vägleder utvecklingsarbetet.

2. Samverkan och partnerskap

En åldersvänlig stad byggs genom samverkan mellan stadens verksamheter, civilsamhälle, akademi, Region Stockholm och näringsliv. Genom att arbeta över sektorsgränser skapas bättre möjligheter att möta äldres behov och utveckla hållbara lösningar för trygghet, delaktighet och livskvalitet.

För att nå framgång i arbetet krävs en samordnad och sektorsövergripande ansats. Samverkan mellan stadens förvaltningar, bostadsbolag och regionala aktörer stärker helhetsperspektivet i arbetet för en åldersvänlig stad. Ett tätare samarbete mellan äldreomsorgen, fastighetssektorn och kultur- och fritidsverksamheter kan exempelvis bidra till fler anpassade bostäder, tryggare stadsmiljöer och ett mer tillgängligt utbud av aktiviteter.

Flera förvaltningar har redan etablerat framgångsrik samverkan. Äldrenämnden och Idrottsnämnden genomför till exempel seniordagen i stadsdelarna där kulturnämnden, stadsdelsnämndernas förebyggande enheter, ideella föreningar och Kommunstyrelsens pensionärsråd medverkar. Genom att inspireras av befintliga samarbeten och dra lärdom av goda exempel kan stadens förvaltningar och bolag utveckla sitt arbete och undvika att ”uppfinna hjulet på nytt”. Samverkan mellan verksamheter möjliggör synergieffekter och skapar bättre förutsättningar för en effektiv och hållbar utveckling av stadens åldersvänliga insatser.

Fackförvaltningar kan även fungera som samlade krafter genom att driva nätverk där representanter från andra förvaltningar och bolag kan utbyta erfarenheter och sprida goda exempel. Dessa nätverk är viktiga verktyg för att säkerställa att kunskap och innovationer inom

bland annat åldersvänlig stadsutveckling förankras och implementeras på bred front.

Samverkan med civilsamhället sker både genom formella avtal, såsom idéburet offentligt partnerskap (IOP), och genom mer flexibla samarbeten kring gemensamma sakfrågor. Även stadens regelbundna samråd med de fem nationella minoriteterna utgör underlag för stadens arbete för nationella minoriteters rättigheter. Föreningar, religiösa samfund och intresseorganisationer är viktiga aktörer för att nå ut till äldre och skapa sociala sammanhang, digitalt stöd och frivilliginsatser. Genom gemensamma initiativ kan staden och civilsamhället arbeta för att motverka social isolering, öka delaktighet och stärka äldres inflytande i lokalsamhället.

Akademi och forskningsinstitut bidrar med kunskap och innovationer som kan omsättas i praktiken. Genom samarbete kan exempelvis insatser för fallprevention, digital inkludering och klimatanpassning utvecklas och implementeras med stöd av aktuell forskning.

Genom huvudöverenskommelsen, HÖK, mellan kommunerna och regionen samt den länsövergripande handlingsplanen för god och nära vård och omsorg i Stockholms län finns en gemensam målbild och flera planerade aktiviteter för ett stärkt samarbete med Region Stockholm. Samarbetsstrukturerna ska utgå från den äldres situation och inkludera alla eventuella vårdgivare runt den äldre, exempelvis vårdcentral, psykiatri, äldreomsorg och rehabilitering. Region Stockholm har även en viktig roll i sitt ansvar över kollektivtrafiken som är en central faktor för en inkluderande stadsplanering, stadens tillgänglighet och möjlighet till mobilitet.

Förutom samverkan mellan stadens nämnder och bolag har även näringslivet och privata aktörer en viktig roll i att utveckla bostäder, mobilitet och digitala tjänster som stärker äldres självständighet. Genom dialog och samverkan kan nya lösningar skapas, exempelvis genom samarbete med fastighetsägare för att öka tillgången till anpassade boenden eller genom teknikföretag som utvecklar digitala verktyg för kommunikation och social samvaro.

Arbetet med en åldersvänlig stad präglas av att staden är en aktiv part inom nordens nätverk för åldersvänliga städer och samhällen. Stockholm deltar aktivt i internationella nätverk som WHO:s åldersvänliga städer och Nordens välfärdscenter, där erfarenhetsutbyte bidrar till att utveckla stadens arbete. Genom att ta del av andra städers lösningar kan Stockholm inspireras av goda exempel och innovativa åtgärder.

- Nämnders och bolags arbete för en åldersvänlig stad utmärks av intern och extern samverkan och partnerskap.

- Äldrenämnden arbetar aktivt och samordnande för nätverksbyggande mellan olika aktörer.

3. Social inkludering

Stockholms stad arbetar aktivt med att främja social gemenskap och inkludering med fokus på allas lika möjligheter. Ett hälsosamt och värdigt åldrande innefattar att staden utvecklar seniorers möjlighet att bibehålla och stärka fysisk, social och psykisk hälsa. Stadens arbete ska bidra till att seniorer har goda förutsättningar att åtnjuta ett självständigt liv med god livskvalitet.

Social inkludering är en central del av ett åldersvänligt samhälle där alla äldre ska ha möjlighet att delta i sociala sammanhang, känna sig delaktiga i samhället och ha tillgång till stöd vid behov. Ensamhet och social isolering kan ha negativa effekter på hälsan och livskvaliteten, medan meningsfulla relationer och aktiviteter bidrar till ökad livslust och välbefinnande.

Goda förutsättningar för deltagande i aktiviteter

Flera av stadens verksamheter fyller en viktig funktion för stadens möjligheter att vara en åldersvänlig stad. Mötesplatser så som bibliotek, gym och idrottsanläggning, simhallar, gemenskapslokaler och träffpunkter är betydelsefulla för äldres möjligheter att upprätthålla sociala relationer och hälsosamt åldrande.

Digitala lösningar och forum kan vara ett viktigt komplement till de fysiska verksamheterna men det får inte ersätta fysiska möten.

Att arbeta med att motverka det digitala utanförskapet är betydelsefull för möjligheten att vara en åldersvänlig stad. Det kan vara särskilt fördelaktigt för de som är mindre mobila att kunna sköta sin ekonomi, få tillgång till underhållning, sociala relationer och nödvändig samhällsinformation. Detta gäller såväl äldre i ordinärt som särskilt boende.

- Stadsdelsnämnderna ska med stöd av äldrenämnden samverka med idrottsnämnden, kulturnämnden och socialnämnden för att identifiera relevanta aktiviteter för äldre med varierande behov och förutsättningar.
- Stadsdelsnämnderna ska med stöd av äldrenämnden samverka med bostadsbolagen och Micasa för att identifiera lämpliga lokaler som gynnar möjligheten att utveckla träffpunkter och aktiviteter för äldre.
- Stadsdelsnämnderna ska samverka med äldrenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden och socialnämnden. Utifrån lokala analyser ska stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden, kulturnämnden och socialnämnden erbjuda fysiska och

digitala aktiviteter som bidrar till ett jämställt deltagande som lockar såväl män som kvinnor.

- Äldrenämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna se över vilka insatser som bidrar till att öka den digitala kompetensen och delaktigheten för äldre. Stadsdelsnämnderna ska erbjuda de äldre möjlighet att öka sin digitala kompetens och därmed delaktighet i det digitala samhället.

Stärkt hälsa och social inkludering

Att stärka social inkludering är något som spänner över samtliga nämnders och bolags ansvar. Stadsdelsnämndernas uppsökande och förebyggande verksamhet gentemot äldre har stor betydelse för möjligheten att bryta ofrivillig isolering, bland annat genom att informera om vilket stöd kommunen kan erbjuda. Öppna mötesplatser i form av träffpunkter för seniorer och aktivitetscenter har en viktig roll där äldres resurser, erfarenheter och kunskaper kan tas tillvara. Utbud och öppettider bör utformas i dialog med målgruppen.

I utvecklingsarbetet med att motverka isolering och ofrivillig ensamhet kan exempelvis möjligheten att erbjuda äldre att medverka som volontärer beaktas.

Att åldras kan medföra sociala och eller hälsomässiga förändringar och den psykiska hälsan kan därtill påverkas av förändringar i funktionsförmåga, förlust av anhöriga och vänner och ett minskat socialt nätverk. Social gemenskap och stöd, fysisk aktivitet, goda matvanor och en meningsfull vardag är viktiga faktorer för ett hälsosamt åldrande och kan förebygga psykisk ohälsa.

Grupper som löper större risk att drabbas av psykisk ohälsa är äldre kvinnor, ensamboende och ogifta äldre, äldre med låg socioekonomisk position, äldre som bor i särskilt boende, äldre som är mer socialt isolerade och äldre med fysisk ohälsa och funktionsnedsättningar. Fler exempel på särskilt utsatta grupper är nationella minoriteter, hbtqi-personer och våldsutsatta.

Socialstyrelsens menar att det finns starka samband mellan depression, social isolering och ökad risk för suicid.³ Staden behöver fortsätta samverka med andra aktörer, så som exempelvis Region Stockholm och civilsamhället, för att nå ut till och erbjuda stöd till äldre personer som har eller som riskerar att utveckla psykisk ohälsa.

- Samtliga berörda nämnder ska arbeta för att motverka och bryta ofrivillig ensamhet, digitalt utanförskap och social isolering hos äldre både i ordinärt och särskilt boende.
- Äldrenämnden ska i samverkan med socialnämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna identifiera evidensbaserade förebyggande insatser som kan bidra till psykiskt och socialt välbefinnande hos äldre och utveckla metoder för uppsökande arbete.
- Äldrenämnden ska samverka med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna för att äldre ska ha möjlighet att bibehålla och utveckla sina intressen samt delta i social gemenskap. Arbetet ska ske i samverkan med civila samhället och andra relevanta aktörer.

4. Bostäder och stadsmiljö

En åldersvänlig stad möjliggör ett tryggt och självständigt boende genom hela livet. Tillgängliga bostäder och en välplanerad stadsmiljö med hög kvalitet stärker äldres rörelsefrihet, säkerhet, gemenskap och trygghet. Med tanke på hur många äldre som skadas i fallolyckor både i hemmet och i utemiljön behöver säkerhetsaspekter beaktas i planering, utformning och skötsel. Genom klimatanpassning, universell utformning, kunskaphöjande insatser och samverkan utvecklas boendialternativ och offentliga platser som stödjer ett aktivt och inkluderande liv.

Stockholm står inför en demografisk förändring där andelen äldre växer, vilket medför nya krav på bostadsplanering och stadsmiljö. En åldersvänlig stad innebär att äldre ska kunna bo tryggt och självständigt, med tillgång till en stadsplanering som stödjer rörelsefrihet, gemenskap och säkerhet.

Tillgängliga bostäder

Det finns en stor efterfrågan på tillgängliga bostäder till rimligt och överkomligt pris för äldre. För att möta detta krävs en kombination av nyproduktion och anpassning av befintliga bostäder samt en matchning mellan lediga tillgängliga bostäder och de med störst behov av dessa. Det behöver också bli enklare att genomföra tillgänglighetsåtgärder i det befintliga bostadsbeståndet.

Tillgänglighetsanpassningen av befintliga bostäder har varit en prioriterad fråga där stadens bostadsbolag genomfört insatser. Exempelvis har tillgänglighetsanpassningar genomförts i äldre hyresbestånd genom hissinstallationer, automatiserade dörrar i gemensamhetsutrymmen och förbättrad belysning i trapphus. Därtill har seniorbostäder anpassats genom bättre anpassade entréer, halksäkra golv och gemensamhetslokaler för social samvaro. Dessa

insatser behöver skalas upp, och en bredare inventering av det befintliga bostadsbeståndet kan ge en tydligare bild av var insatser behövs mest.

För att säkerställa att äldre har kunskap om sina boendemöjligheter behöver informationen förbättras. Flera stadsdelar har framgångsrikt arbetat med digitala informationskampanjer om boendemöjligheter via sociala medier och tidningen "Mitt i". Därtill arbetar bland annat äldrelotsar, äldrekoordinatorer, äldreкураторer, biståndshandläggare, medborgarkontor och mötesplatser i samarbete med bostadsförmedlingen och allmännyttan för att underlätta flytt till mer tillgängliga bostäder och för att informera om möjligheterna till att planera för sitt framtida boende. En breddning av denna typ av insats till fler stadsdelar och även riktad till yngre äldre kan ge målgruppen möjlighet att planera sitt framtida boende i tid.

För att arbetet med bostäder och stadsmiljö ska vara långsiktigt hållbart och rättvist krävs också kunskap hos dem som i sitt yrkesutövande möter äldre personer. Det handlar exempelvis om medarbetare inom teknisk förvaltning, stadsbyggnad, trafik, fastighetsbolag och medborgarkontor samt inom funktionsnedsättnings- och äldreomsorg. Utbildningsinsatser inom till exempel tillgänglighet, trygghet, klimatrisker, universell utformning och information om boendialternativ kan säkerställa att dessa yrkesgrupper har aktuell kunskap om äldres olika behov i relation till bostäder och stadsmiljö.

- Äldrenämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnder och bostadsbolagen arbetar aktivt tillsammans för att genomföra informationsinsatser för att påverka rörligheten på bostadsmarknaden i syfte att få fler äldre att byta en otillgänglig bostad mot en mer tillgänglig.
- Stadsbyggnadsnämnden ska i samverkan med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna vidta riktade kommunikationsinsatser till seniorer om möjligheten till bostadsanpassning.
- Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och äldrenämnden ska samverka i kunskapsuppbyggnaden om hur fler aktörer kan stimuleras till att bygga fler ändamålsenliga bostäder för äldre och i dialog med byggaktörer undersöka hur tillkomst av bostäder kan öka.
- Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och bostadsbolagen arbetar aktivt för fler tillgängliga och klimatanpassade bostäder för äldre till överkomliga priser genom nyproduktion och anpassning av befintliga bostäder. Markanvisningar görs i enlighet med det behov som identifieras i ny modell Äldreboendeplanering.

- Äldrenämnden ska i samverkan med stadsbyggnadsnämnden, bostadsbolagen, Micasa, stadsdelsnämnderna och idrottsnämnden vidta insatser som förebygger fallolyckor. De ska även sprida kunskap om vilka åtgärder som kan vidtas för att undanröja risker i boendemiljön, samt hur kost och träning kan bidra till att upprätthålla muskulatur och balans.
- Bostadsbolagen och bostadsförmedlingen ska genomföra riktade informationsinsatser om möjligheten att byta bostad för att fler kan planera ett fungerande och ändamålsenligt boende i tid.

Hemlöshet

Hemlöshet förekommer i alla åldersgrupper. Stadens verksamheter ska särskilt uppmärksamma äldre personer som riskerar att bli avhysta från sin bostad. Arbetssätt som gynnar stadens möjlighet att förebygga att äldre blir avhysta är samverkan mellan flera förvaltningar gällande handläggningen av frågor som rör äldreomsorg och individ- och familjeomsorg och funktionsnedsättning.

- Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska i samverkan med bostadsbolagen och Micasa arbeta för att motverka hemlöshet.

Anpassad stadsmiljö

Trygghet och tillgänglighet i stadsmiljön är avgörande för att äldre ska kunna delta i samhället. God belysning, viloplats och säkra övergångsställen är viktiga faktorer för en åldersvänlig stad. Det är också av vikt att anpassa stadsmiljön utifrån ett brett mobilitetsperspektiv – från gångstråk och kollektivtrafik till bättre vinterväghållning.

Stockholms stad anpassar successivt sin stadsmiljö och bostadsbestånd för att möta klimatförändringarnas effekter, med särskild hänsyn till äldre som kan vara extra sårbara vid värmeböljor. Forskning från Karolinska Institutet visar att hög ålder, kroniska sjukdomar och vissa mediciner kan öka risken för hälsoproblem vid extremvärme. För att skapa en trygg och hållbar stadsmiljö pågår arbete med att stärka grönstrukturen, där fler träd och växtlighet kan bidra till naturlig svalka i offentliga miljöer.

Utöver insatser i bostäder och äldreboenden finns möjligheter att skapa svalkande miljöer i stadens offentliga lokaler, parker och mötesplatser. Offentliga byggnader, såsom bibliotek och kulturhus, kan också fungera som svala tillflyktsplatser under varma dagar.

Vidare kan tillgången till offentliga vätskefontäner och toaletter i stadens parker och andra strategiska platser bidra till att äldre och andra invånare kan hålla sig svala och återhämtade vid extremvärme.

För att fler ska kunna ta del av dessa möjligheter är det viktigt att information om svala platser och förebyggande åtgärder kommuniceras brett. Genom lokaltidningar, utskick via vykort och stadens digitala plattformar kan äldre och deras anhöriga få information om var de kan söka svalka och hur de kan skydda sig vid värmeböljor.

- Trafikkontoret, fastighetskontoret och bostadsbolagen arbetar i samverkan med stadsdelsnämnderna för att trygga platser och för att säkerställa en inkluderande stadsmiljö som är tillgänglig för äldre.
- Trafikkontoret, fastighetskontoret, bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna genomför, med stöd av äldrenämnden, kunskapshöjande informationsinsatser. Insatser riktade till medarbetare som i sitt yrkesutövande möter äldre vuxna, med fokus på hur stadsmiljö kan utformas och kommuniceras på ett sätt som främjar trygghet, tillgänglighet och självständighet genom hela livet.

5. Kommunikation och information

Stockholm ska vara en åldersvänlig stad där all information om stadens verksamheter och tjänster är lättillgänglig, begriplig och anpassad efter olika äldres behov. Äldre ska uppleva att det är lätt att kommunicera med stadens verksamheter och att information om stadens verksamheter och aktiviteter är relevant samt väcker nyfikenhet och intresse.

WHO:s modell för åldersvänliga städer betonar vikten av att kommunikationskanaler och informationsmaterial anpassas efter äldres varierande behov. Det kräver en kombination av digital och analog kommunikation samt ett tydligt fokus på tillgänglighet och inkludering. Tillgång till relevant och begriplig information är en förutsättning för äldres delaktighet i samhället och deras möjlighet att fatta informerade beslut om sin vardag. I en åldersvänlig stad ska information vara tillgänglig för alla, oavsett digital vana, språklig bakgrund eller funktionsförmåga. Genom att erbjuda innehållet på start.stockholm samt senior.stockholm i flera format – text, ljud och video – blir det mer tillgängligt för personer med olika behov och förutsättningar. Informationen måste även finnas tillgänglig på andra språk än svenska samt ses över med regelbundenhet.

Eftersom äldre inte är en homogen grupp, måste stadens informations- och kommunikationsstrategier spegla mångfalden i behov och förutsättningar. Information ska inte bara nå ut, utan också engagera och inspirera till delaktighet i stadens aktiviteter och tjänster. För att exempelvis nå äldre som inte är digitalt aktiva bör tryckt informationsmaterial om bland annat stadens verksamheter finnas tillgänglig på strategiska platser i stadens verksamheter och informationstavlur. Dessutom kan regelbundna utskick via post och lokaltidningar användas för att informera äldre invånare om aktuella händelser och tjänster i staden. Även denna information måste finnas tillgänglig på andra språk än svenska och kompletteras med tolkningstjänster.

- Äldrenämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna utveckla informationsmaterial utifrån aktuella förutsättningar.
- Stadens nämnder och bolag ska vidta informationsinsatser som bidrar till att äldre får ökade möjligheter att få information om de aktiviteter och andra riktade insatser för äldre som staden erbjuder.
- Stadens nämnder och bolag ska vidta kommunikationsinsatser som bidrar till att äldre inkluderas oavsett språkliga eller digitala hinder.